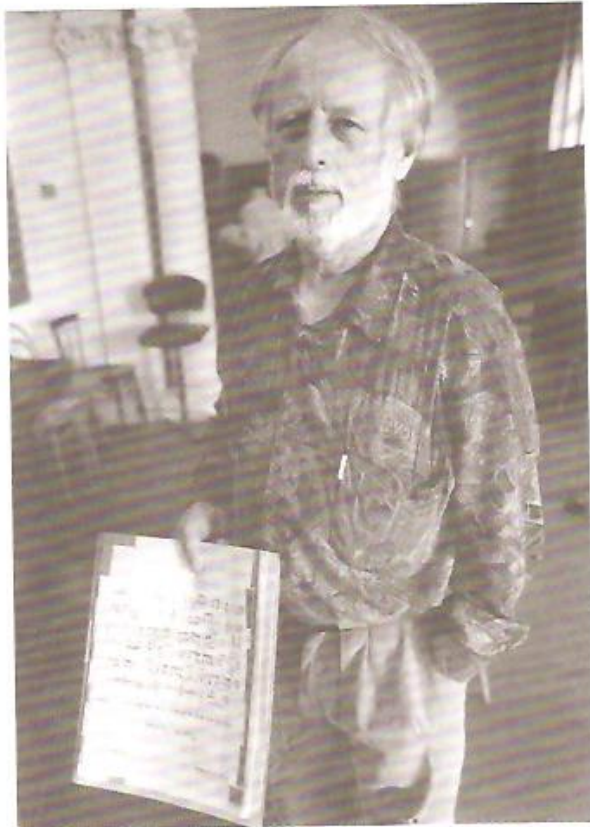


Bohdan Warchal: Státy se mohou rozdělit, ale lidé se sami v sobě rozdělit nemohou



Mistře, doslechl jsem se, že jste členem Českého spolku na Slovensku. Mohu se vás zeptat na váš názor ohledně dvojího občanství?

Musím vás opravit. Nejsem členem Českého spolku, ale moje manželka. Na vaši otázku však odpovím rád. Se mnou je to trochu komplikovanější, protože já jsem polské národnosti, i oba moji rodiče byli polské národnosti. Narodil jsem se ve Slezsku a myslím si, že každý má právo být občanem té země, kde se narodil, kde prožil dětství. Toto právo mu nikdo nemůže vzít. Ani v důsledku toho, že se stát rozdělil, protože lidé sami v sobě se rozdělit nemohou. Ať po mně nikdo nechce, abych se ve svém rodném městě v Orlové cítil jako cizinec, protože se tam, kde jsem prožil své mládí, necítím jako cizinec. To, že teď mám občanství slovenské, vyplývá z toho, že na Slovensku jsem podnes prožil většinu svého života, ale hlavně proto, že jinak by můj život kvůli pasu a dalším

úředním problémům byl ještě komplikovanější. Takže nevidím důvod ani na to, proč bych tady na Slovensku měl žít jako cizinec. Z toho mi vyplývá, že dvoji občanství je de facto jediné ideální řešení pro ty občany, kteří vnímali republiku jako jeden celek a jejichž životní pouť je zavedla ze Slovenska do Čech nebo opačně.

Obraťme se od politiky k věcem, které jsou vám určitě bližší. Jak vidíte budoucnost klasické hudby v novém tisíciletí? Přednášela v Bratislavě koncertovala Vanessa Mae, myslíte si, že klasickou hudbu stále více pohltí elektrofonická technika?

Býti prorokem a předpovídat budoucnost v tomto směru by

bylo velmi odvážné a neseriózní. Já nemohu posoudit to, co napadne lidi, kteří se narodí zítra nebo za padesát let. Podívejte se na rozmach vědy a techniky za poslední léta. Dnes se můžete při chůzi na ulici bez jakýchkoli drátů dovolat třeba až do Ameriky. Vždyť to ještě naši otcové považovali za naprosto nemožné a neuvěřili by tomu. I se starou hudbou je možné v budoucnu nakládat různým způsobem, ale jsem přesvědčen o tom, že vždy budou lidé, kteří chtějí poslouchat hudbu tak, jak byla zkomponována. Tedy aspoň přibližně, protože žádná rekonstrukce, jak se to kdysi asi hrálo, nemůže být přesná. I v minulosti každá kapela hrála trochu jinak, protože každý vedoucí - pokud to byla osobnost - jí vtiskl svůj styl a svoji tvář. A stejně tak je tomu dnes u současných interpretů, a stejně tak tomu bude i v budoucnu u našich potomků.

Kdybychom dnes mohli slyšet skutečně autentickou podobu staré hudby, určitě bychom ji slyšeli jinak než tehdejší současníci, protože i naše uši už jsou jiným způsobem "vyskolené" a prošly podstatně jiným harmonickým a rytmickým vývojem. Proto například to, co kdysi posluchačům znělo jako nepříjemná disonance, my už dnes nevnímáme jako něco, co by nás mělo popouzet nebo dokonce urážet. Určitě se objeví i nové moderní techniky, jako je příklad houslistka, kterou jste uvedl. Jsem rád, že jsem ji slyšel, ale musím se přiznat, že jednou mi to stačilo. Je to určitě velmi zdatná houslistka, ale pro mne tam bylo té techniky okolo až příliš, a po určité chvíli mi to začalo vadit. Ale to neznamená, že to musí vadit i jiným, protože každý máme svůj vkus. Pro mnohé je to určitě zajímavý způsob, jak je možné tuto hudbu pojmát. Jsem však přesvědčen, že vždy budou lidé, kteří chtějí slyšet původní podobu skladby.

Dnes se vše i umění točí okolo peněz. Ve světě opery je snaha vyvést umění ven z kamenných síní na stadiony a oslovit ne stovky, ale tisíce diváků a posluchačů. Nepomyšlíte na nějaký podobný projekt?

Já bych se tomu určitě nebránil, proč ne. I když je zřejmé, že tyto snahy jsou vyvolány především komerční snahou, a když se dokáže kolem toho udělat patřičná šou, dají se na tom vydělat velké peníze. Koneckonců, proč by tito interpreti neměli mít zájem a nárok vydělat si tyto peníze? Osobně jsem přesvědčen, že práce špičkového zpěváka nebo instrumentalisty je rovnocenná jakékoli jiné vrcholné lidské činnosti, která si vyžaduje rozsáhlé vědomosti a zkušenosti. Na druhé straně je skutečností, že například bankovní ředitel nemusí ani zdaleka tolik studovat, zdokonalovat a pěstovat svoji zručnost jako například špičkový houslista, ale porovnávat jejich příjmy asi není na místě. Vždy však tvrdím, že jsou věci, které se nedají měřit penězi. Už jen to, co umění a hudba člověku dává, je daleko víc než všechny peníze. Ten pocit, když si zahrají na housle, to si nikdo jiný nemůže koupit. A pokud by to velmi chtěl, musí se k tomu velmi tvrdě vlastní prací a usilovností dopracovat. Je pravda, že většině lidí to asi ani neschází

protože nikdy tento pocit nepoznali, a proto si možná více hledí svého majetku. Já tento pocit znám, a to asi ve mně trochu zatlačilo do pozadí pocitu vlastnictví. Když máte střechu nad hlavou, máte co jíst a co si obléci a k tomu si ještě můžete zahrát, tak potom už toho moc k životu nepotřebujete.

S penězi však souvisí i obavy, že v budoucnu budou lidé znát klasickou hudbu pouze z nosičů a z médií, protože živé koncerty se stanou finančně nedostupnými. Tim se chci současně zeptat, jakou šanci mají mimobratrslavští členáři na zážitek z vašeho koncertu?

Dnes už vystupují pouze se Slovenským komorním orchestrem. Jak asi víte, jsme zaměstnanci Slovenské filharmonie a v jejím rámci jsme vázáni určitým objemem výkonu i finančním limitem. Koncertní umění skutečně není laciná záležitost a - jak jsme už konstatovali - dnes se vše točí okolo peněz. Ať už začnu od struny - a je jedno či na kontrabas nebo na housle - všechno dnes představuje sumy nad tisíc korun. Teď si spočítejte dopravu, ubytování a tak dále a výsledkem jsou náklady na zájezdový koncert minimálně možná 50-60 000 korun. Jsem však přesvědčen, že to je především otázka celkové životní úrovně. Je 50 000 hodně nebo málo, když například mercedesy se u nás prodávají mnohem draž než v Německu, a přesto se kupují? Věřím, že se i naše ekonomika postaví opět na vlastní nohy a že to bude fungovat jako v Německu. To znamená, i vstupenky budou podstatně dražší, ale ti, co mají o tuto hudbu zájem, budou si je moci koupit, a přesto jim ještě zbude i na jídlo a na živobytí. Věřím i tomu, že vždy budou existovat úspěšné organizace a instituce, které budou mít zájem finančně podporovat kulturu a umění - jak se dnes říká sponzorovat je - aby tím daly lidem nějaký způsob vyžití a duševní náplně. Já si vzpomínám na slova Miroslava Válka, bývalého ministra kultury za komunistů, kterého si velice vážím, protože to byl moudrý člověk, ať už proti němu má kdokoli cokoli. Ten řekl, že musíme budovat divadla a koncertní síně, protože jestliže je nebudeme budovat, budeme muset stavět věznice. A to je skutečně pravda. Lidé mají stále méně práce a více volného času, a pokud si nenajdou nějakou náplň, přebytek energie nám bude dělat problémy.

Jiří Výborný

Foto: Daniel Veselský



Mistr dokumentární fotografie - Jindřich Štreit, který je hodně uznáván a žádán v mnoha zemích, potěšil Bratislavany dvěma výstavami. Ve spolupráci s Divadlem Ludus vytvořil nový projekt s problematikou drogové závislosti. Jejich scénické pásmo spojené s diskusí doplnil velkoplošnými fotografiemi. Druhá samostatná výstava má název Na konci světa a v Českém centru ji možno navštívit do poloviny dubna. "Splnil se můj dětský sen, když jsem mohl cestovat vlakem na Sibiř. Navzdory nehostinnému kraji tam žijí přátelští lidé," uvedl autor na vernisáži. Tato výstava je částečnou reprízou větší letošní expozice v Praze.

Pavol Erdziak

Divadlo bratří Formanů

v Nitře
Setkání divadelníků ze tří zemí - rádké čtyřky, které připomenulo druhé výročí stávkového divadla na Slovensku a podporilo zahraniční politiku našeho státu, se konalo od 11. do 14. března v Nitře. "Pokud Vísehrad je pro tyto země symbolem politickým, Nitra by se měla stát symbolem kulturním", uvažoval autor myšlenky tohoto projektu režisér Karol Spišák a zdůraznil, že město je geografickou polohou vhodné na taková setkání.

Během akce se malým i velkým divákům představilo Divadlo bratří Formanů (ČR), Márkus Színház a Levendulaszínház (Maďarsko), Białystocké loutkové divadlo (Polsko), domácí PIKI a Bábkové divadlo Nitra. Představení zapadla do koncepce hostitelského kulturního stánku Bábkového divadla Nitra, které se usiluje o rodinné vícegenerační divadlo. Řeč loutek ze čtyř zemí překonala jazykové bariéry. Jediným činoherním kusem byla hra "Teraz na východe alebo na Slovensku je to tak", v podání nitranských loutkoherců. Naposled si ji zahráli v období ukončení stávkového divadelníků v roce 1997, která byf nepřimo odstartovala neúspěšný pád Mečiarova režimu.

Dramaturg akce Ivan Gontko si myslí, že odkaz stávkových událostí divadelníků v SR nevnímali zahraniční umělci stejně. Členům Divadla bratří Formanů (jejichž otec je slavný režisér) byly tyto události důvěrně známy, snad i proto, že kontakt slovenských a českých umělců byl vždy úzký. Stejně jim rozuměli i polští loutkaři, kteří se představili s hrou slovenského režiséra Ondreje Spišáka "Gulliver".

Hlavním motivem setkání byla kulturní integrace. "Hledáme to, co nás spojuje a ne to, co nás rozděluje", řekl I. Gontko. Organizátoři si vytýčili cíl: aby se všichni cítili jako v Evropě - jako doma. To, jestli se Nitra stane "kulturním Vísehradem", ukáže čas. I. Gontko tvrdí, že to nezávisí jenom na organizátorech, ale i na obyvatelích města pod Zoborem, divácích a samosprávách. V každém případě by to byla pro Nitru nová dimenze.

Jana Benová

Křehká poezie

Zlínská rodačka Věruša Melčáková - Juneková již delší dobu žije a pracuje v Dunajské Lužně, vesničce nedaleko Bratislavy. Kromě jiných spolků je i členkou Sdružení Q Brno. Nedávno se představila v útulném prostoru soukromé galerie Nova pod starobylou zdi bratislavské Michalské brány.

"Její tvorba je povznesením. Umělecké dílo se projevuje jako autorské ideální já. Člověk a jeho já odedávna vstupuje do krajiny skutečna a transcendentna. Díky Věruně Melčákové - Junekové však tato krajina vstupuje i do člověka, do nás. Odevzdává nám své ticho, světlo, čas i nekonečný prostor. My všichni se v něm vznášíme, slyšíme a věříme. Rozumíme řeči mlčících krajin," zhodnotil její dílo kurátor výstavy Bohumír Bachratý.

PE